

Alexandru Repan

“Sunt un om lucid”



foto: ALOIS

Al. Repan (împreună cu Nicolae Iliescu și Petre Nicolae) în *Bine, mamă...* de Matei Vișniec

Mi se pare mie că nu vă prea plac interviurile...

Interviurile îmi plac, dar, de obicei, ceea ce se cheamă interviu – mai ales în ultima vreme, în presa românească – este mult prea stereotip; mi se pun întrebări al căror răspuns este implicat în întrebări: “de ce vă place teatrul? ce înseamnă să ai talent? care sunt proiectele de viitor?” Sunt întrebări care, de atâta vreme de când fac teatru, mi s-au tot pus și m-am cam plictisit de ele. Și, cum nu-mi place să mă repet, prefer să nu mai dau interviuri.

Faptul că ați făcut Facultatea de Istorie înaintea Actoriei îl considerați acum o experiență de viață?

Este foarte important în viața unui om să treacă printr-o facultate umanistă. Nu spun că eram îndrăgostit de știința istoriei, dar cinci ani petrecuți într-o facultate, ascultând niște profesori eminenți, sigur că au folosit formării mele, trecerii mele mai igienice de la adolescență la tinerețe (de la adolescență, pentru că am terminat liceul în acea nefelică perioadă cu zece clase, fără examen de bacalaureat). Așa că, pe la 16 ani, am terminat liceul și la 21 de ani eram diplomat în științe istorice! Imediat după ce am terminat facultatea am dat la Institutul de Teatru.

Vă gândeați pe atunci la o posibilă carieră pedagogică?

Nu, abia mult mai târziu. Dar, prin anii '75-'80, când mi-a venit ideea să împrățșez această carieră, era aproape imposibil. Nu puteai să fii profesor universitar fără să fii membru de partid; eu nu eram membru de partid și nici nu aveam de gând să fiu, așa că mi s-au blocat rarele tentative de a deveni cadru didactic la Institutul de Teatru. În '90, lucrurile schimbându-se din acest punct de vedere, m-au chemat. M-a adus, mai bine zis, valul revoluționar. La

catedră am stat, cu mai multă sau mai puțină pricepere, timp de opt ani.

Actoria în sine v-a umplut viața?

Este greu să spui despre o meserie pe care o împrățșezi din dragoste că nu-ți umple viața. Bineînțeles. Actoria nu le umple viața decât celor care n-au talent. Pentru ei, această meserie devine un chin. În momentul când ai talent (sau pretinzi că ai, sau ți-o spune publicul ori oamenii de specialitate), lucrul devine ușor, plăcut și indispensabil.

De ce n-ați mai apărut decât foarte rar pe scenele bucureștene în ultimul timp?

Am avut o opțiune care s-a dovedit în parte fericită, în parte nefericită, aceea de a intra într-un proiect internațional, un spectacol mare, de succes, *Danaidele*, ale cărui repetiții și turnee în străinătate mi-au luat vreo doi ani din viață. Ca să pot urma turneele grele și lungi pe care le-a făcut acest spectacol, am preferat să nu intru în altele, pentru a nu încurca nici proiectele, nici teatrul în care aș fi repetat. Că am făcut bine sau rău, asta nu mai știu. Până la urmă, din punct de vedere actoricesc, s-a dovedit a fi fost mai mult o experiență turistică decât una artistică, dar spectacolul fiind atât de frumos și de grandios, era plăcut să faci parte din el. Actorii care jucau n-au fost foarte bine serviți de roluri, dar experiența de a lucra cu Silviu Purcărete, într-un spectacol “unic” până acum în istoria teatrului, mi-a dat oarecare satisfacție. Așa se face că, doi ani de zile pierzând legătura cu repertoriile din București, acum va trebui să revin; am făcut două roluri mai mici la T.N.B. și la Teatrul Mic și cred că, spre sfârșitul stagiunii, voi încerca un spectacol mai important pentru mine – și pentru teatru, poate. Nu știu încă precis ce teatru mă va primi, n-o să vă spun încă nici despre ce e vorba. Lucrez la o dramatizare, vreau să fac și

regia spectacolului și o să joc și unul dintre rolurile importante ale acestei capodopere a literaturii universale, al cărei nume nu-l voi dezvălui încă.

Studenta dumneavoastră, în prezent parteneră de scenă la Teatrul Mic – Simona Mihăescu –, afirma că sunteți unul dintre puținii actori care nu s-au mulțumit să fie frumoși ca apariție fizică, ci “au mai și citit câte ceva”. Ce părere aveți despre actorii intelectuali?

Există actori talentați și actori netalentați. Talentul, în adevăratul sens al cuvântului, suplinește cultura (pentru că unul dintre vectorii definitori ai cuvântului “talent” este intuiția); un actor de talent poate compensa prin intuiție lipsa culturii. Dar actori fără cultură, definitiv și irevocabil, nu prea există. Un actor de talent joacă în viața lui, să zicem, o sută de roluri în film, televiziune, radio, intră în contact cu colegi, regizori, scenografi, compozitori – lucrurile astea rămân în structura lui sufletească și intelectuală. Chiar dacă în unele cazuri preocuparea pentru lectură este mai mică, intuiția și talentul pot completa lacunele. Este o veche dispută, dacă actorul trebuie sau nu să fie intelectual, un om cult. Cred (n-aș putea să pun mâna în foc) că, uneori, la talentele majore și definitive, cultura poate să împiedice! Pentru că histriionismul are o parte de inconștiență, de lipsă de cenzură, or cultura cenzurează uneori avântul. Dar există cenzuri și cenzuri. Nu este neapărat necesar ca actorul să fie dublat de un mare om de cultură. Și, cum spuneam, actor incult (în sensul latin al cuvântului, adică nelucrat) nu există.

Ați vorbit prea puțin despre omul Alexandru Repan. Sunteți sau doar păreți un om rece? “Peștii” de obicei sunt hipersensibili.

Nu sunt nici rece, nici foarte sentimen-

tal; sunt un om lucid. Incerc să-mi păstrez luciditatea cât mai mult cu putință. Cu atât mai mult cu cât, adeseori, între 18,30 și 20,30, între cele două gonguri, cel de început și cel de sfârșit, îmi mai pierd luciditatea... Nu definitiv! Dar sunt roluri în care e recomandabil să lași luciditatea deoparte. Ei, cum asta mi se întâmplă destul de des pe scenă, în timpul zilei, "în civilie", cum se spune, prefer să nu mi-o pierd niciodată.

Un actor trebuie să fie o statuie care să se lase doar privită?

Nu o statuie, ci un om viu care este privit, cu toate fețele pe care el admite să le dezvăluie în fața publicului. Dar, dacă înțeleg bine întrebarea, problema e dacă actorul trebuie să fie vedetă și să i se creeze statutul de vedetă. Asta, da. Cu atât mai mult cu cât acest statut a fost interzis în egalitarismul comunist, dacă nu prin lege, oricum în practică. Astăzi s-ar putea face mai mult pentru statutul de vedetă al actorului. Un mare actor, regizor și pedagog francez spunea că oamenii vin

la teatru ca să vadă bucurii și suferințe mai mari decât pot trăi ei vreodată. Așa că publicul ar trebui să privească la actor ca la o vedetă în adevăratul și bunul înțeles al cuvântului: cineva la a cărui meserie, la al cărui demers el nu poate accede. Teatrul, în familia celor șapte arte, este singurul care lucrează cu trupul, vocea, sufletul, mintea omului – ceea ce au și spectatorul, și actorul. Orice spectator, pus în locul actorului, nu va putea supraviețui testului. Spuneam odată că, dacă într-un moment nefericit al vieții mele, aș fi arestat, băgat într-o mină și pus să scot cărbune, în prima zi aș scoate, probabil, a doua zi aș avea febră musculară, dar peste un an aș putea deveni un miner acceptabil. Dacă nu foarte bun, cel puțin aș putea scoate cărbune. Reciproca e imposibilă: un miner pus în fața unui poem de Eminescu, nu o zi, nu trei, nu un an, ci o viață întregă, nu ar putea să-l recite (nemaivorbind de un rol); indiferent care ar fi pedeapsa umană sau divină care l-ar obliga să

joace teatru, el nu va putea s-o facă niciodată. Un actor, până la urmă, ar putea să fie miner, tâmplar, dulgher sau altceva. Deci, să nu se uite: noi ne folosim de talent pentru a face această meserie. Talentul este har divin. Publicul trebuie să înțeleagă că pe soclul unde l-a pus destinul pe actor nu este loc pentru nechemată.

Cei mai mulți dintre actori par persoane intangibile, ca și cum n-ar fi oameni obișnuiți. Sunt sau nu?

Nu. Nu sunt oameni obișnuiți. Omul care are talent nu mai este un om obișnuit. Talentul are ceva inefabil, ceva care uimește, uneori sperie pe cel ce nu-l are. Dar cel care are talent se ciocnește și de o doză de neînțelegere din partea profanilor. Credeți că despre Beethoven, Bach sau Mozart lumea spune "aș putea să fac și eu lucrul ăsta"? Nu. Este intangibil ceea ce face un mare compozitor, interpret, dansator, poet. Sigur că este intangibil. E un spațiu în care profanul nu poate pătrunde. Numesc profan un om "obișnuit", lipsit de har pentru artă. Desigur, el poate să accedă la artă prin inteligență, prin sensibilitate, dar asta nu înseamnă că orice om poate s-o și profeseze. Nu oricine poate să cânte la pian, la vioară, sau, dacă încearcă cu orice preț, o să cânte prost și o să rămână la nivelul unui cântăreț în camera personală. Talentul dă o aură de intangibilitate.

Dumneavoastră, ca om și ca actor, sunteți împlinit?

Împlinire, în meseria asta, nu există. E un permanent examen. Fiecare rol, fiecare spectacol, seară de seară, e o nouă fază în definirea personalității tale artistice. A fi un om împlinit înseamnă a fi un om mărginit. În ultimă instanță, împlinit ești în clipa în care mori sau în clipa în care renunți la meserie din cauza neputințelor fizice ale bătrâneții. Dar a spune despre un actor, sau despre un pictor, sau despre un dansator, la un moment dat, că este împlinit... Asta o pot decreta criticii, publicul, oamenii de specialitate. Pentru tine însuși împlinirea sună puțin a mărginire. Ea nu vine niciodată. Poate fi sinonimă cu mulțumirea de sine, care este foarte periculoasă în această meserie.

Aveți totuși vreo nelămurire?

Rolurile visate și ne jucate...

Ioana Florea